

Araştırma Makalesi / Research Article

GİRİŞİMSSEL MERAKIN GENEL RİSK EĞİLİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE GİRİŞİMSSEL ÖZ-YETERLİLİĞİN ARACI ROLÜ*

Engin YURDASEVER¹

Öz

Bu çalışmanın amacı, girişimsel merakın girişimci bireylerde gözlemlenen genel risk eğilimi üzerindeki etkisini test etmek ve girişimsel öz-yeterlilik algısının bu etki üzerindeki rolünü belirlemektir. Araştırmada nicel araştırma deseni benimsenmiş ve tarama modeli tercih edilerek 305 girişimciden veri elde edilmiştir. Yapılan testler sonucunda ölçeklere ilişkin yapı geçerliliklerinin sağlanmasından sonra araştırma modeline uygun olarak ölçekler arasındaki doğrudan etkiler ile aracılık etkisi test edilmiştir. Verilerin analiz edilmesi sonucunda girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerinde ($\beta=0,421$), girişimsel merakın girişimsel öz-yeterlilik üzerinde ($\beta=0,579$) ve girişimsel öz-yeterliliğin genel risk eğilimi üzerinde ($\beta=0,108$) pozitif ve anlamlı bir şekilde etkili olduğu görülmüştür. Girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerinde dolaylı etkisi incelendiğinde ise bu etkinin de pozitif ve anlamlı olduğu ($\beta=0,373$) görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre girişimsel öz-yeterliliğin, girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerindeki etkisine kısmi aracılık etkisi bulunmaktadır. Sonuçlar girişimsel öz-yeterliliğin, girişimci bireylerde merak ile risk eğilimi arasındaki ilişkiyi açıklamak için önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın en önemli teorik çıkarımı, girişimci bireylerde merakın risk eğilimini hangi yolla etkilediğini ve girişimcilerin genel risk eğilimini etkileyen kişisel faktörleri belirleyerek önemli bir boşluğu doldurmasıdır. Ayrıca bu çalışmada alana özgü olmayan az sayıda risk ölçeğinden birisi olan ve Zhang vd. (2018) tarafından geliştirilen Genel Risk Eğilimi ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ile yerli literatüre geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimsel merak, Girişimsel öz-yeterlilik, Genel risk eğilimi, Aracılık etkisi

JEL Kodları: L26

THE MEDIATING ROLE OF ENTREPRENEURIAL SELF-EFFICACY IN THE EFFECT OF ENTREPRENEURIAL CURIOSITY ON GENERAL RISK PROPENSITY

Abstract

The aim of this study is to test the effect of entrepreneurial curiosity on the general risk propensity observed in entrepreneurs and to determine the role of the entrepreneur's self-efficacy perception in this effect. A quantitative research design was adopted in the study and data were obtained from 305 entrepreneurs by choosing the survey model. After ensuring the construct validity of the scales as a result of the tests, the direct effects and mediation effect between the scales were tested in accordance with the research model. The analysis of the data revealed that entrepreneurial curiosity has a positive and significant effect on risk propensity ($\beta=0,421$), entrepreneurial curiosity on entrepreneurial self-efficacy ($\beta=0,579$), and entrepreneurial self-efficacy on risk propensity ($\beta=0,108$). It was also found that the indirect effect of entrepreneurial curiosity on risk propensity is positive and significant ($\beta=0,373$). Accordingly, entrepreneurial self-efficacy partially mediates the effect of entrepreneurial curiosity on risk propensity. The results indicate that entrepreneurial self-efficacy is an important variable in explaining the relationship between curiosity and risk-taking propensity in entrepreneurs. The most important theoretical implication of this study is that it fills an important gap by identifying the way in which curiosity influences risk propensity in entrepreneurial individuals and the personal factors affecting entrepreneurs' overall risk propensity. Furthermore, by adapting the General Risk Propensity scale developed by Zhang et al. (2018) into Turkish, a valid and reliable measurement tool has been introduced to the local literature.

Keywords: Entrepreneurial curiosity, Entrepreneurial self-efficacy, General risk propensity, Mediating effect

JEL Codes: L26

* Ordu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 30.10.2024 tarih ve 2024-162 karar nolu yazılı izin alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, enginyurdasever@odu.edu.tr, ORCID (0000-0002-3853-2032)

Başvuru Tarihi (Received): 01.02.2025 **Kabul Tarihi** (Accepted): 17.07.2025

Giriş

Girişimcilik faaliyetleri, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınmanın temel dinamiklerinden biri olarak kabul edilmektedir. İstihdam yaratması, yenilikçiliği teşvik etmesi ve milli gelire katkı sağlaması gibi etkileriyle girişimcilik, bireysel ve toplumsal düzeyde birçok olumlu sonuca yol açmaktadır (Jeraj, 2014). Bu nedenlerle, girişimcilik bağlamında bireylerin davranışlarını şekillendiren psikolojik ve kişilik temelli faktörleri anlamaya yönelik araştırmalar giderek önem kazanmaktadır.

Girişimciler, belirsiz ortamlarda karar alabilme ve risk üstlenme becerileriyle öne çıkan bireylerdir (Olson, 1985). Ancak girişimcilerin risk alma davranışları yalnızca durumsal koşullara değil, aynı zamanda kişisel eğilimlerine de bağlıdır. Bu doğrultuda bu çalışma, girişimcilerde gözlemlenen genel risk alma eğiliminin belirleyicilerini ve sonuçlarını anlamaya yönelik bir çabadır. Her ne kadar risk alma davranışı girişimcilik bağlamında özgül bir şekilde, iş kurma, yatırım yapma ya da yenilik gerçekleştirme gibi durumlara atıfla ele alınsa da, girişimcilerin genel risk eğilimleri, bu spesifik davranışları etkileyen önemli bir kişilik özelliği olarak nitelendirilmektedir (Antončič vd., 2015). Bu nedenle bu araştırmada genel risk alma eğilimi ele alınmış ancak bu eğilim girişimciler özelinde değerlendirilmiştir. Böylece girişimcilerin kişisel özelliklerinin girişimsel davranışlara zemin oluşturup oluşturmadığına dair çıkarımlarda bulunulması amaçlanmıştır. Literatürde, bireyin yeni bilgi edinmeye ve keşfetmeye yönelik içsel güdüsünü ifade eden merak duygusunun, risk alma davranışlarını şekillendirdiği yönünde bulgular bulunmaktadır (Lindgren vd., 2010; Tims vd., 2014; Silva & Silva, 2022). Merak, bireyleri bilinmezliği keşfetmeye teşvik eden bir dürtü olarak belirsizlikle başa çıkma becerisini artırarak daha cesur kararlar almayı kolaylaştırmaktadır (Mussel vd., 2012; Gino, 2018). Bu bağlamda bazı araştırmacılar merakı, girişimci başarısının anahtar değişkenlerinden biri olarak tanımlamaktadır (Raine & Pandya, 2019, s.189). Bunun yanı sıra, bireyin kendi yetkinliklerine duyduğu inanç olarak tanımlanan öz-yeterlilik de girişimcilerin karşılaştıkları zorluklarla baş etme ve risk alma kararlarında etkili olan bir diğer önemli psikolojik faktördür (Bandura, 1997). Öz-yeterlilik düzeyi yüksek bireyler, potansiyel riskleri yönetebileceklerine dair daha güçlü bir inanca sahip oldukları için daha fazla risk alma eğilimi göstermektedirler (Krueger & Dickson, 1994; Basım vd., 2008; Densberger, 2014).

Bu çalışmada, girişimcilerin genel risk alma eğilimlerinin altında yatan psikolojik faktörler incelenmiş, özellikle merak ve öz-yeterlilik gibi bireysel farklılıkların bu eğilim üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Böylece genel kişilik eğilimlerinin girişimcilik davranışlarına etkisini anlamaya katkı sağlanması hedeflenmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, girişimsel merakın girişimci bireylerde gözlemlenen genel risk eğilimi üzerindeki etkisini test etmek ve girişimsel öz-yeterlilik algısının bu etki üzerindeki rolünü belirlemektir. Bu amaçla araştırmada nicel araştırma deseni benimsenmiş ve değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkiler test edilmiştir. Bulgular her üç değişken arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Ayrıca girişimsel öz-yeterliliğin, girişimsel merak ile genel risk eğilimi arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde bu değişkenler arasında ikili ilişkileri ele alan çalışmalar yer alsa da (Prihatsanti, 2017; Peljko & Antončič, 2022; Zou, 2022) bu üç değişkenin birlikte modele dâhil edildiği ve dolaylı etkilerin test edildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple, bu çalışma girişimcilerdeki genel risk alma eğilimlerinin psikolojik temellerine dair önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca, genel risk alma eğilimi ölçeği, girişimcilik bağlamında daha spesifik bir şekilde ele alınarak, literatüre yeni bir bakış açısı kazandırılmaktadır.

Sonuç olarak bu makale, girişimcilik bağlamında bireylerin risk alma eğilimlerinin psikolojik belirleyicilerini incelemektedir. Birinci bölümde, girişimsel merak, girişimsel öz-yeterlilik ve genel risk alma eğilimi ilgili kuramsal temel ve ampirik çalışmalara yer verilerek hipotezler

geliştirilmiştir. İkinci bölümde, araştırma yöntemi, ölçüm araçları ve veri analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde veri analizi sonucunda elde edilen bulgular raporlanmış, dördüncü ve son bölümde ise elde edilen sonuçlar literatürle karşılaştırmalı olarak tartışılmış ve araştırmanın teorik ve pratik katkıları ortaya konulmuştur.

1. Literatür ve Hipotez Geliştirme

Bu çalışma, bireylerin davranışlarını açıklamada etkili olan Sosyal Bilişsel Kuram (Social Cognitive Theory) temel alınarak yapılandırılmıştır. Bandura (1986a), bu kuramda bireylerin davranışlarının kişisel faktörler (inançlar, beklentiler, tutumlar), çevresel etkiler ve davranışların karşılıklı etkileşimi yoluyla şekillendiğini ileri sürmüştür. Bu kuramın merkezinde yer alan öz-yeterlilik kavramı, bireyin belirli bir görevi başarıyla gerçekleştirebileceğine ilişkin inancı olarak tanımlanmakta ve bireyin seçimlerini, çabasını ve ısrarcılığını doğrudan etkilemektedir (Bandura, 1997).

Girişimcilik bağlamında bireylerin sahip olduğu merakı yeni bilgiye ulaşma, keşfetme ve belirsizlikle başa çıkma isteği olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak bu merakın riskli girişimsel davranışlara dönüşebilmesi bireyin bu süreci başarıyla yönetebileceğine dair inancına, yani öz-yeterlilik düzeyine bağlıdır. Sosyal Bilişsel Kuram, bireyin davranışlarını yalnızca çevresel koşullarla değil aynı zamanda bireyin kendi bilişsel yapısıyla ilişkilendirerek açıklamaktadır (Wood & Bandura, 1989). Bu bağlamda öz-yeterliliğin, merak ve risk alma arasındaki ilişkide aracı bir değişken olarak önemli bir rol oynayabileceğini söylemek mümkündür.

Merak, teorik olarak insanları yeni fikirler öğrenmeye, güncelliğini yitirmiş bilgileri ortadan kaldırmaya ve entelektüel sorunları çözmeye motive eden bilgi edinme arzusu olarak tanımlanmaktadır (Loewenstein, 1994). Merak konusunda ilk büyük teorisyen olarak kabul edilen Berlyne (1978), merakı deneyime, entelektüel gelişime ve başarıya yol açan bilgiye doğru yolculukta bir insan özelliği olarak tanımlamıştır. Buna göre merak, öğrenme ve problem çözmeye ilgi ve içsel haz içeren olumlu duygusal-motivasyonel durumlarla ilişkili ve bir kişilik özelliği olarak kendini gösteren eğilimdir.

Merak çeşitli iş sonuçları açısından faydalı bulunmuş ve yaratıcılık (Hardy vd., 2017), öğrenme (Litman, 2008), işe bağlılık ve yenilikçi iş davranışı (Yurdasever, 2024) gibi işle ilgili ölçütlerle olumlu yönde ilişkilendirilmiştir (Mussel, 2013). Literatür incelemesi, birçok farklı merak türünü ortaya koymaktadır. Epistemik merak, algısal merak, duygusal merak, sosyal merak ve bilişsel merak bunlardan sadece birkaçıdır (Jeraj & Antončič, 2013).

Merak kavramı son yıllarda girişimcilik alanında yapılan çalışmalarda da giderek daha fazla ele alınmaya başlanmıştır. Bu çalışmalarda merak, girişimcileri yenilikçi yollar aramaya ve girişimcilikle ilgili zorluklara karşı uygun çözümler bulmaya yönelten etkili bir özellik olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmalar, merak ile girişimciliğin birbiriyle bağlantılı olduğunu ortaya koyan kanıtlar içermektedir (Jeraj, 2014). Bunun bir sonucu olarak da zamanla girişimcilere özgü olan bu merak türü “Girişimsel Merak” olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Jeraj & Antončič, 2013; Jeraj & Marič, 2013a).

Girişimsel merak, merakın ayrı bir türü olarak bir girişimcinin yeni fırsatlar bulmak ve işini genişletmek için yeni, karmaşık veya belirsiz bir uyarıcıyla karşılaştıktan sonra ortaya çıkan uyarılmış duygusal bir durumdur (Jeraj & Antončič, 2013, s.428). Girişimsel merak aynı zamanda, girişimcilik çerçevesini araştırmaya, girişimcilikle ilgili görevleri öğrenmeye ve işi geliştirmek için yeni deneyimler edinmeye yönelik olumlu bir motivasyon durumunu ifade etmektedir (Jeraj, 2012; Jeraj & Marič, 2013a; Jeraj & Antončič, 2013). Merakın diğer alanlarda bir yordayıcı olarak köklü kullanımına rağmen, girişimcilik araştırmalarında kullanımı henüz yeterli görülmemektedir

(Rudolph vd., 2017; Syed vd., 2020; Jeraj & Antončič, 2013). Dolayısıyla girişimsel merakın girişimcilik sonuçları üzerinde önemli bir etkisi olup olmadığının ve bu etkinin niteliğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz girişimcilerde merakın etki edebileceği en önemli sonuçlardan biri, girişimcilerin genel bir kişilik özelliği olan risk alma eğilimidir. Risk kavramı, bireyde genellikle kaygı ve belirsizlik hissi uyandıran, gelecekteki olası olumsuz sonuçlara işaret eden bir durum olarak tanımlanmaktadır (Boermans & Willebrands, 2017). Girişimciler açısından bakıldığında ise risk almak, belirsiz getirilerle karşı karşıya kalmayı, bilinmeyene yönelik stratejik girişimlerde bulunmayı ve hatta örgütsel başarısızlık ihtimalini göze almayı gerektirmektedir (Candi vd., 2019). Bu çerçevede risk alma, bireyin bilinçli olarak riskli durumlara yönelme eğilimini içeren kişilik temelli bir özellik olarak da ele alınmaktadır (Araujo vd., 2023).

Girişimcilik literatürüne bakıldığında risk almanın en yaygın kullanılan girişimci kişilik özelliklerinin başında geldiği görülmektedir (Koh, 1996, s.13; Aytaç, 2006, s.142-143). Bir başka ifadeyle girişimcilerin en temel kişilik özelliklerinin başında risk almanın geldiği konusunda geniş bir fikir birliği mevcuttur (Drucker, 1998, s.34; Hisrich vd., 2005, s.21; Zhao vd., 2005, s.1270). Ward (2004, s.173) çalışmasında girişimsel merakı yüksek girişimcilerin, geleneksel olmayan yollarla düşünme eğiliminde olduğunu ve bu da onların risk alma düzeylerini etkilediğini öne sürmektedir. Hatta Lindgren vd.'ne (2010) göre merak kişinin karar alma sürecini etkileyerek onu daha riskli kararlar almaya yönlendirmektedir. Dolayısıyla girişimcilerin risk alma eğiliminin sahip oldukları merak düzeyi ile ilişkili olabileceği görülmektedir ve bu ilişkinin araştırılması gerekmektedir.

Merak ile risk alma eğilimi arasındaki ilişkide rol alan başka değişkenlerin olması da mümkündür. Hem merak (Jeraj & Marič, 2013a) hem de risk alma (Densberger, 2014) ile ilişkili olan öz-yeterlilik bu değişkenlerden biridir. Öz-yeterlilik, ilk defa Albert Bandura tarafından kavramsallaştırılmakla beraber bireylerin amaçlara ulaşmak için gerekli olan eylemleri organize etme ve gerçekleştirme konusundaki kendi yeteneklerine olan inançları olarak tanımlanmıştır (Bandura, 1989, s.731). Dolayısıyla öz-yeterlilik, bireyin bir işi veya belirli bir görev setini başarma konusundaki kişisel yeteneklerine olan inancını ifade eder (Bandura, 1997). Öz-yeterliliğe sahip olan bireyler, kendilerini motive etme konusunda zorlanmazken, zorluklarla mücadele konusunda cesaretli ve başarılıdırlar (Luthans vd., 2006). Dolayısıyla bu kişisel algı, girişimcilerin özellikle alabilecekleri riskli kararları anlamak için yarar sağlamaktadır.

Literatürde öz-yeterliliğin de birçok iş sonucu üzerinde etkili olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Öz-yeterliliğin etki ettiği önemli değişkenler arasında; performans (Heslin & Latham, 2004), iş tatmini (Baggerly & Osborn, 2006), stres (Yurdasever ve Fidan, 2020), girişimcilik (Baum & Locke, 2004) ve liderlik (Semadar vd., 2006) sayılabilmektedir. Dolayısıyla öz-yeterlilik algısının, girişimcilere has davranış biçimlerini daha iyi anlayabilmek için ele alınabileceğini söylemek mümkündür. Öz-yeterlilik literatürde birçok farklı bağlamda (akademik öz-yeterlilik, yazma öz-yeterliliği, genel öz-yeterlilik vb.) ele alınmaktadır. Bu çalışma kapsamında ise “girişimsel öz-yeterlilik” yani “bireyin bir girişimi ve girişimcilik alanındaki çeşitli görevleri ve rolleri yerine getirme becerisine duyduğu güven ve inanç” (Cassar & Friedman, 2009) ele alınmıştır.

Bandura (1986) ve Pajares'e (1996) göre girişimsel öz-yeterlilik, bir bireyin yeni bir işe girişmek için gereken beceri ve yeteneklere sahip olduğunu hissetme derecesidir. Araştırmalar girişimsel öz-yeterliliğin, girişim başarısı (Markman vd., 2003), girişimcilik niyeti (Barbosa vd., 2007) ve risk alma eğilimi (Krueger & Dickson, 1994) gibi sonuçları da etkilediğini göstermiştir. Dolayısıyla teorik ve uygulamalı literatüre dayanarak bu çalışmada girişimsel merakın girişimcilerin genel risk eğilimini etkilediğini ve bu etkide girişimsel öz-yeterliliğin de bir rolü olabileceğine dair bir model geliştirilmiştir.

Sonuç olarak, önceki araştırmalar girişimsel merak ve girişimsel öz-yeterliliğin girişimci bireylerin kişisel özellikleri üzerindeki etkilerini ayrı ayrı ele almıştır (Prihatsanti, 2017; Peljko & Antončič, 2022; Zou, 2022). Girişimsel merakın girişimci yönelimi (Boada-Grau vd., 2021; Heinemann vd., 2022; Oradini vd., 2024), yenilikçilik (Adomako vd., 2024; Peljko vd., 2016) ve bilişsel süreçler (Arikan vd., 2020) ile olan ilişkileri üzerine çeşitli bulgular elde edilmiştir. Benzer şekilde, girişimsel öz-yeterlilik de girişimcilik niyeti ve yenilikçi davranışlar ile ilişkilendirilmiştir (Jeraj, 2014; Prihatsanti, 2017). Ancak bu iki değişkenin birlikte ele alınarak girişimcinin genel risk alma eğilimi üzerindeki etkilerinin bütüncül biçimde incelendiği bir modele rastlanmamıştır. Bu çalışmayla literatürdeki bu boşluğun doldurulması ve girişimcilerin genel risk eğilimine etki eden faktörlerin daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır. Aşağıda bu değişkenler arasındaki ilişkiler ve öne sürülen hipotezler yer almaktadır.

1.1. Girişimsel Merak ile Genel Risk Eğilimi

Merak, genellikle bilgi keşfiyle ilişkilendirilen bireysel bir faktördür ancak aynı zamanda girişimcilerin karar alma sürecini etkileme ve riskli kararlar almaya yönlendirme etkisine de sahiptir (Lindgren vd., 2010). Çünkü merak belirsizliği ve muğlaklığı ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktadır (Tims vd., 2014). Nicholson vd. (2002), her zaman yeni ilgi alanları olan ve meraklı olan bireylerin karakteristik olarak risk almaya ihtiyaç duyduğunu iddia etmiştir. Shaw vd. (2011) ise girişimcilerde merakın riskli karar almanın ardındaki motive edici güç olduğunu öne sürmektedir. Hardy vd.'ne (2017) göre meraklı bireyler karmaşıklığı benimseme ve risk alma konusunda daha cesur ve esnek davranmaktadır.

Merak ile risk eğilimi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan ilk çalışmalardan birisinde Reio vd. (2006) merakın risk eğilimi üzerindeki etkisini kanıtlamıştır. Yine Lauriola vd. (2015) merak ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür. Benzer şekilde Silva & Silva (2022) ile Danielson & Messerschmitt-Coen (2023) yürüttükleri çalışmalarda bilgi edinme arzusu ve yeni şeyler öğrenme isteği ile ortaya çıkan merakın iş hayatında riskli kararlar almayı anlamlı bir şekilde artırdığını ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla teorik destek ve uygulama sonuçları dikkate alınarak girişimsel merak ile genel risk eğilimi arasında ilişkiyi test etmek için aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₁: Girişimsel merak, genel risk eğilimini olumlu yönde etkiler.

1.2. Girişimsel Merak ile Girişimsel Öz-Yeterlilik

Girişimsel öz-yeterlilik, bireylerin girişimcilikle ilgili çeşitli görevleri başarıyla tamamlama konusundaki özgüvenlerini yansıtmaktadır. Öte yandan girişimsel merak, kârlı yeni fırsatları keşfetme, rekabete ilgi gösterme, işletme geliştirmeye odaklanma ve diğer proaktif davranışları içeren bir kavramdır. Dolayısıyla Jeraj & Marič'e (2013b, s.270) göre girişimsel merak olmadan, girişimsel öz-yeterlilik tek başına girişimcilik sonuçlarında başarıyı garanti etmemektedir. Literatür taraması, girişimsel merak ile girişimsel öz-yeterlilik arasında dolaylı ilişkilerin temellendirilebileceğini ortaya koymuştur. Özellikle girişimcilik alanında, yüksek düzeyde girişimsel meraka sahip bir girişimci, belirli bir sistemin, işletmesinin ve ekonominin nasıl çalıştığını bilmek istemekte, bu bilgileri işini geliştirmek için kullanmakta, bu da onun öz-yeterlilik inancının artmasına katkı sunmaktadır (Jeraj, 2012). Böylece merak, girişimcilik ile ilgili öz-yeterliliği geliştiren bir unsur haline dönüşmektedir (Jaleel & Sarmad, 2022). Çünkü merak girişimcilerin içsel motivasyonunu artırarak iş ile ilgili öz-yeterliliklerinin artmasını sağlamaktadır.

Jeraj & Marič (2013a) Slovenya ve ABD'deki girişimcilerden oluşan uluslararası bir örneklem ile yaptıkları çalışmada girişimsel merakın girişimsel öz-yeterliliği pozitif yönde etkilediği ortaya koymuşlardır. Yine aynı yazarların bir başka çalışmasında da girişimsel merak, girişimcilik ile

ilgili görevleri yürütme konusundaki girişimsel öz-yeterliliği olumlu yönde etkilemiştir (Jeraj & Marič, 2013b). Yabancı literatürde söz konusu ilişkiyi destekleyen başka çalışmalar da (Karwowski, 2012; Prihatsanti, 2017) bulunmakla birlikte yerli literatürde de girişimsel merakın girişimsel öz-yeterliliği pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilediğini gösteren sonuçları görmek mümkündür (Özgül ve Yücel, 2018, s.348). Sonuç olarak bu iki değişken arasındaki muhtemel ilişkiye dayanarak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H₂: Girişimsel merak, girişimsel öz-yeterliliği olumlu yönde etkiler.

1.3. Girişimsel Öz-Yeterlilik ile Genel Risk Eğilimi

İş yaşamında öz-yeterlilik bireylerin seçimlerini, çaba düzeylerini ve dayanma güçlerini belirlemede etkili bir kavram olarak kabul edilmektedir (Chen vd., 2004). Ayrıca kişilerin kendi yeteneklerine olan güvenlerini ifade eden öz-yeterlilik, yeni fikirler üretmek ve daha cesur kararlar almak için de önemlidir (Prihatsanti, 2017). Deneysel bir çalışmanın sonuçları, karar alma konusunda çok yetenekli olduklarına inanan katılımcıların riskli bir seçimde daha fazla fırsat gördüklerini ve daha fazla risk aldıklarını göstermektedir (Krueger & Dickson, 1994). Dolayısıyla yüksek düzeyde öz-yeterliliğe sahip bireylerin risk alma olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve yüksek öz-yeterlilik algısının kişilerin riskli kararlar alması için önemli bir motivasyon kaynağı olduğunu söylemek mümkündür (Van den Heuvel vd., 2015).

Cassar & Friedman (2009) yürüttükleri bir çalışmada yüksek öz-yeterliliğe sahip bireylerin, girişimcilik faaliyetlerine daha fazla yatırım yaptıklarını ve bu konuda risk almaktan çekinmediklerini ortaya koymuştur. Densberger (2014) ise yaptığı nitel araştırmada öz-yeterliliğin risk alma eğiliminin bir öncüsü olduğu ve bireylerin öz-yeterlilik düzeyleri yükseldikçe risk alma eğilimlerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Basım vd. (2008, s.126) ise çalışmalarında öz-yeterliliği yüksek olan bireylerin daha fazla risk alma ve daha cesur davranma eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bunlara ek olarak yerli ve yabancı farklı çalışmalarda da (Krueger & Dickson, 1994; Ogunyemi & Mabekoje, 2007; Jebran vd., 2014) öz-yeterlilik algısı ile risk alma eğilimi arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş ve öz-yeterlilik algısı yüksek bireylerin daha fazla risk alma eğiliminde olduğu kanıtlanmıştır. Dolayısıyla söz konusu ampirik kanıtlara dayanarak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H₃: Girişimsel öz-yeterlilik, genel risk eğilimini olumlu yönde etkiler.

1.4. Girişimsel Öz-Yeterliliğin Aracı Rolü

Jeraj & Marič (2013b) girişimsel merak ve girişimsel öz-yeterliliğin birlikte bireyleri girişimcilik görevlerinde daha iyi sonuçlar elde etmeye teşvik ettiğini savunmaktadır. Buna göre sadece girişimsel merak veya sadece girişimsel öz-yeterlilik tek başlarına etkili girişimcilik sonuçları elde etmek için yeterli değildir. Boyd & Vozikis'in (1994) girişimsel öz-yeterlilik teorisi de girişimci davranışların diğer girişimci çıktılarla ilişkisini ele alırken girişimsel öz-yeterliliğin de etkisinin incelenmesini önermektedir.

Girişimcilik ile ilgili çalışmalarda girişimsel öz-yeterliliğin aracı rolüne ilişkin sonuçları görmek de mümkündür. Örneğin Jaleel & Sarmad (2022) çalışmalarında merakın iş şekillendirmeye etki ettiğini ve bu etkide öz-yeterliliğin aracı rolü üstlendiğini ortaya koymuştur. Yine bir başka çalışmada Selvan vd. (2024) bireyin girişimcilik konusunda aldığı desteğin girişimcilik niyetini olumlu etkilediğini ve bu etkide öz-yeterliliğin aracı rolü olduğunu tespit etmiştir. Özgül ve Yücel (2018) ise girişimsel öz-yeterliliğin girişimsel merak ile yenilikçilik arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiği ortaya koymuştur.

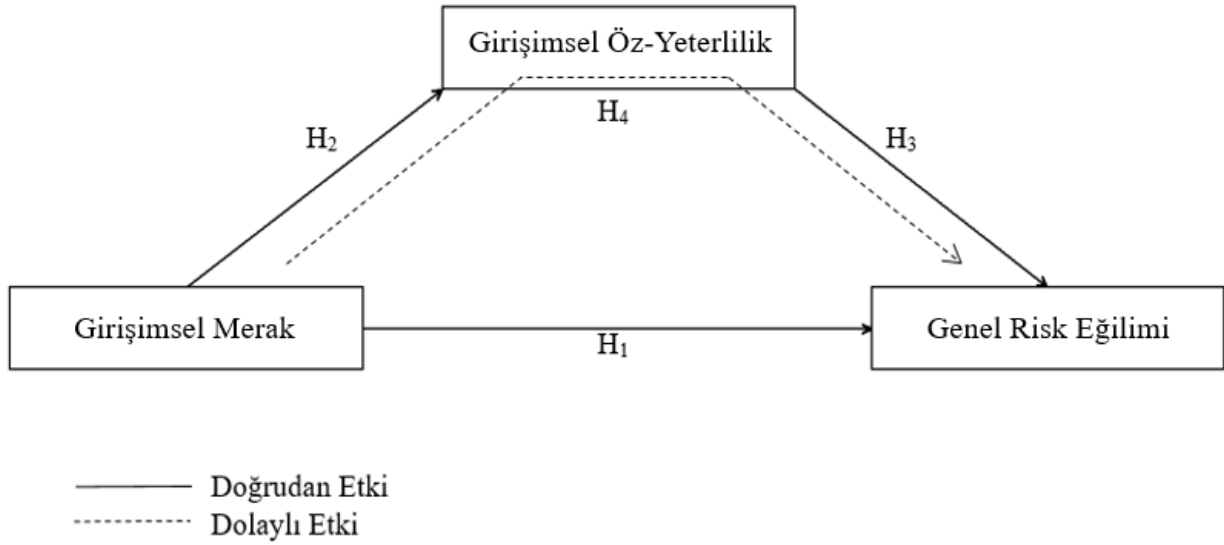
Dolayısıyla merak düzeyi yüksek girişimcilerin karşılaştıkları zorluklara ve belirsizliklere öz-yeterliliği yüksek bir şekilde yaklaştıklarında daha kolay risk alma eğilimi sergileyeceklerini söylemek mümkündür. Bu nedenle, merak ile risk eğilimi arasındaki olası bir pozitif ilişkinin,

girişimciler daha yüksek öz-yeterliliğe sahip olduklarında da devam etmesi beklenmektedir. Bu beklentiyi test etmek için diğer ampirik çıktılarına dayanarak girişimsel öz-yeterliliğin aracılık rolünü incelemeye yönelik aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H₄: Girişimsel öz-yeterlilik, girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerindeki olumlu etkisine aracılık eder.

Girişimsel merak, genel risk eğilimi ve girişimsel öz-yeterlilik literatürüne dayanarak ileri sürülen araştırma hipotezlerini içeren model şekil 1’de gösterilmiştir.

şekil 1: Araştırma Modeli

şekil 1’de yer alan modele göre, girişimcilerde merak düzeyinin artması risk eğilimini doğrudan artırdığı gibi aynı zamanda merak düzeyinin öz-yeterlilik düzeyine olumlu yönde etki ettiği ve bunun da genel risk eğilimini artırdığı varsayılmaktadır.

2. Yöntem

Araştırmada nicel araştırma deseni benimsenmiş ve tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli bir konu hakkında tutum veya görüşlerin belirlenmesi için kullanılan bir modeldir (Karasar, 2012). Araştırmanın uygulama izni için Ordu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’nun 30.10.2024 tarih ve 2024-162 sayılı kararı ile etik açıdan uygunluk onayı alınmıştır. Bu araştırmanın uygulama aşaması 1 Aralık 2024 ile 25 Ocak 2025 tarihleri arasında geręekleřtirilmiřtir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni Ordu Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı işletme sahipleri olarak belirlenmiş ve kolayda örnekleme tekniği ile örneklem seçimine gidilmiştir. İlgili odaya kayıtlı girişimci sayısı Ekim 2024 itibariyle yaklaşık 2.600 civarındadır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında Barlett vd. (2001, s.46) tarafından geliştirilen formül kullanılmıştır. Hem formülün hesaplanması hem de Gürbüz ve şahin (2017, s.130) tarafından geliştirilen örneklem büyüklüğü tablosu yardımıyla yapılan hesaplama göre %95 güven aralığı düzeyi ile örneklem büyüklüğü 334 kişi olarak hesaplanmıştır. Ancak katılım sayısını artırmak amacıyla 550 girişimciye çevrimiçi anket uygulaması gönderilmiştir. Gönderilen anketlerin ilk sayfasında katılımcılardan bilgilendirilmiş

gönüllü olur formunu onaylaması istenmiştir. Bu araştırma kapsamında 305 anket geri dönüşü gerçekleşmiş ve değerlendirmeye alınmıştır. (Geri dönüş oranı %55,45'tir.)

2.2. Ölçüm Araçları

Anket formuna ilk olarak katılımcıların demografik bilgilerine (cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, sektör ve meslekte geçirilen süre) yönelik soruların olduğu kişisel bilgi formu eklenmiştir. Ardından formun oluşturulmasında Girişimsel Merak Ölçeği, Genel Risk Eğilimi Ölçeği ve Girişimsel Öz-Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekler arasında Genel Risk Eğilimi Ölçeği'nin henüz Türkçeye uyarlama çalışması yapılmadığından, bu çalışmada diğer değişkenlere ilişkin analizlere geçilmeden önce ilgili ölçeğin uyarlama çalışması gerçekleştirilmiştir. Aşağıda araştırmada kullanılan ölçme araçlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.2.1. Girişimsel Merak Ölçeği (*Entrepreneurial Curiosity Scale*)

Bu araştırmada girişimcilerin sahip olduğu merak düzeyi bağımsız değişken olarak seçilmiş ve girişimcilerin merak düzeyini ölçmek için Jeraj (2014) tarafından geliştirilen, Özgül ve Yücel (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Girişimsel Merak Ölçeği kullanılmıştır. Toplam 8 madde ve tek boyuttan oluşan ölçekteki örnek maddeler “Boş bir bina/işyeri gördüğümde, burada benim için doğabilecek iş fırsatlarını düşünürüm” ve “Daha fazla kâr sağlayacak yeni şeyler araştırırım” şeklindedir. Bu maddeleri derecelendirmek için beşli Likert tipi ölçek (1-Tamamen katılmıyorum, 5- Hiç Katılıyorum) kullanılmıştır. Ölçeğin faktör yükleri 0,464 ile 0,794 arasında değişmekle birlikte güvenilirlik düzeyi %82 ile iyi düzeydedir.

2.2.2. Girişimsel Öz-Yeterlilik Ölçeği (*Entrepreneurial Self-efficacy Scale*)

Bu araştırmada girişimcilerin sahip olduğu öz-yeterlilik inancı aracı değişken olarak seçilmiş ve girişimcilerin iş konusunda kendilerine olan öz-yeterlilik inancını ölçmek için Cassar & Freidman (2019) tarafından geliştirilen ve yine Özgül ve Yücel (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Girişimsel Öz-Yeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Toplam 4 madde ve tek boyuttan oluşan ölçekteki örnek maddeler “Eğer azimle çalışırsam, bir girişimi başarılı bir şekilde başlatabilirim” ve “Bir girişime başlamak için gereken çabayı ortaya koyabileceğime eminim” şeklindedir. Bu maddeleri derecelendirmek için beşli Likert tipi ölçek (1-Tamamen katılmıyorum, 5- Hiç Katılıyorum) kullanılmıştır. Ölçeğin faktör yükleri 0,796 ile 0,879 arasında değişmekle birlikte güvenilirlik düzeyi %85 ile iyi düzeydedir.

2.2.3. Genel Risk Eğilimi Ölçeği (*General Risk Propensity Scale*)

Bu araştırmada girişimcilerin genel risk eğilimi düzeyi bağımlı değişken olarak seçilmiş ve genel risk eğilimini ölçmek için Zhang vd. (2018) tarafından geliştirilen Genel Risk Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır. Literatür incelendiğinde bireylerin risk eğilimini ölçmek için geliştirilmiş ölçeklerin çok büyük kısmının çeşitli spesifik alanlara özgü (etik, finans, sağlık, güvenlik, sosyal vb.) riskleri ölçmek için tasarlandığı görülmektedir (Blais & Weber, 2006; Nicholson vd., 2005). Bu nedenle girişimcilik bağlamında kullanılabilecek en ideal ölçeğin genel risk eğilimini ölçen ve Zhang vd. (2018) tarafından geliştirilen ölçek olduğuna karar verilmiştir. Ancak ilgili ölçeğin henüz Türkçe uyarlamasının yapılmamış olması nedeniyle bu çalışmada uyarlama süreci de gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda anket uygulamasına başlamadan önce ilk olarak sorumlu yazardan izin alınmış, ardından ölçekte yer alan 8 madde yabancı dil konusunda uzman ve yönetim alanında çalışan bir grup ile çeviri-geri çeviri yöntemi uygulanarak Türkçeye çevrilmiştir. Böylece ölçek maddeleri orijinal anlamlarına en uygun şekilde Türkçeleştirilmiştir.

Türkçeye çevrilen ölçek anket formuna eklenmiş ve anket uygulamasından sonra ölçekten elde edilen veriler analiz edilmiştir. SPSS programı ile gerçekleştirilen Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda ölçek maddelerinin orijinalinde olduğu gibi tek faktör altında toplandığı ve faktör yüklerinin 0,705 ile 0,877 arasında değiştiği görülmüştür. AMOS programı ile

gerçekleştirilen Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) sonucunda ise modifikasyon işlemleri (e1-e4, e1-e6, e2-e3, e2-e4, e7-e8) sonrasında elde edilen uyum iyiliği değerlerinin iyi ve kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmüştür (χ^2/df : 3,753; RMR/SRMR: ,032; RMSEA: ,075; GFI: ,957; NFI: ,969; IFI: ,977; CFI: ,977; TLI: ,957). Son olarak ölçeğe uygulanan güvenilirlik analizi sonunda Cronbach's Alpha değerinin 0,925 olduğu ve ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmüştür. Dolayısıyla 8 madde ve tek boyuttan oluşan “Genel Risk Eğilimi Ölçeği”nin Türkçe uyarlamasının geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek içerisindeki örnek maddeler “Hayatımın çoğu alanında risk almayı severim” ve “Risk almak hayatımın önemli bir parçasıdır” şeklindedir. Bu maddeleri derecelendirmek için beşli Likert tipi ölçek (1-Tamamen katılmıyorum, 5- Hiç Katılıyorum) kullanılmıştır.

2.3. Veri Analizi

Anket formu ile elde edilen verilerin analizinde Spss 21.0, Amos 21.0 ve Process v4.2 istatistik programları kullanılmıştır. Veri analizlerinde öncelikle demografik değişkenlere ilişkin frekanslar, tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon değerleri hesaplanmış, ardından kullanılan ölçeklere ilişkin doğrulamalı faktör analizi ile güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. En sonda ise değişkenler arasında etki analizleri yapılarak hipotez sonuçları test edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Demografik Değişkenler

Araştırma kapsamındaki katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, faaliyet gösterilen sektör ve iş hayatında geçirilen süre değişkenlerine ait bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	N	%	Değişkenler	N	%
Cinsiyet			Tarım ve Hayvancılık	6	2,0
Kadın	82	26,9	Sanayi ve Üretim	63	20,7
Erkek	223	73,1	Hizmet	73	23,9
Yaş			İnşaat ve Madencilik	19	6,2
21-30 yaş	37	12,1	Teknoloji	3	1,0
31-40 yaş	111	36,4	Finans ve Sigorta	25	8,2
41-50 yaş	120	39,3	Medya ve Eğlence	3	1,0
51 yaş ve üzeri	37	12,1	Diğer	113	37,0
Öğrenim Durumu			İş Hayatında Geçirilen Süre		
İlk/Ortaöğretim	18	5,9	0-5 yıl	30	9,8
Lise	69	22,6	6-10 yıl	72	23,6
Ön Lisans	51	16,7	11-15 yıl	55	18,0
Lisans	149	48,9	16-20 yıl	61	20,0
Lisansüstü	18	5,9	21 yıl ve üzeri	87	28,5
Toplam	305	100	Toplam	305	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu (%73,1) ve ağırlıklı olarak 31-50 yaş aralığında (%75,7) yer aldıkları görülmektedir. Katılımcıların %48,9’u Lisans mezunu iken en çok katılım Hizmet sektöründen (%23,9) gerçekleşmiştir.

3.2. Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi

Bu bölümde ölçeklere ilişkin aritmetik ortalamalar ile standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca ölçekler arasındaki ilişkilerin yönünün ve kuvvetinin görülebilmesi için korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: *Değişkenlere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ile Korelasyon Analizi Sonuçları*

Ölçekler	$\bar{X}$	S.S.	Girişimsel Merak	Girişimsel Öz-Yeterlilik	Genel Risk Eğilimi
Girişimsel Merak	3,96	,606	1,00		
Girişimsel Öz-Yeterlilik	4,25	,702	0,579**	1,00	
Genel Risk Eğilimi	3,27	,817	0,367**	0,274**	1,00

** $p < 0,01$

Tablo 2 incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip ölçeğin girişimsel öz-yeterlilik (4,25) olduğu görülmektedir. Bu sonuç araştırmaya katılan girişimcilerin öz-yeterliliklerinin yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Yine Tablo 2 incelendiğinde ölçekler arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. En yüksek korelasyon değeri girişimsel öz-yeterlilik ile girişimsel merak (0,579) arasında ölçülürken, girişimsel öz-yeterlilik ile genel risk eğilimi arasındaki korelasyon değerinin (0,274) ise olumlu ancak nispeten düşük olduğu görülmüştür.

3.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Bu bölümde ölçeklerin yapı geçerliliklerinin test edilmesi amacıyla üç ölçek için de AMOS programı ile DFA uygulanmış ve uyum iyiliği değerleri hesaplanmıştır. Kabul edilebilir sınırın altında ya da sınırdaki görülen değerlerin iyileştirilmesi için girişimsel merak ölçeğinde dört (e1-e2, e1-e6, e4-e7, e7-e8), girişimsel öz-yeterlilik ölçeğinde ise tek (e3-e4) modifikasyon işlemi gerçekleştirilmiş ve modifikasyonlar sonucunda elde edilen değerler Tablo 3'te bir arada gösterilmiştir.

Tablo 3: *Araştırma Ölçeklerine İlişkin DFA Uyum İyiliği Değerleri*

Ölçekler	χ^2/df	RMR	RMSEA	GFI	NFI	IFI	CFI	TLI
Girişimsel Merak	3,260	,037	,066	,960	,939	,957	,957	,924
Girişimsel Öz-Yeterlilik	4,489	,011	,087	,993	,993	,994	,994	,966
Genel Risk Eğilimi	3,753	,032	,075	,957	,969	,977	,977	,957

Tablo 3 incelendiğinde tüm ölçeklerin uyum iyiliği değerlerinin iyi veya kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir (Yılmaz ve Çelik, 2009; Meydan ve Şeşen, 2015). Dolayısıyla ölçeklerin, elde edilen verilerle uyumlu olduğunu ve yapı geçerliliğinin sağlandığını söylemek mümkündür.

3.4. Güvenilirlik Analizi

Ölçeklerin yapı geçerliliklerinin sağlanmasından sonra güvenilirlik ve tutarlılıklarının test edilmesi amacıyla güvenilirlik analizi uygulanmış ve Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen değerler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: *Araştırma Ölçeklerine İlişkin Cronbach's Alpha (α) Değerleri*

Ölçekler	Madde Sayısı	α Değerleri
Girişimsel Merak	8	0,809
Girişimsel Öz-Yeterlilik	4	0,860
Genel Risk Eğilimi	8	0,925

Nunnally & Bernstein'e (1994, s.264) göre güvenilirlik katsayılarının 0,70'in üzerinde olması ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir. Tablo 4 incelendiğinde tüm ölçeklere ilişkin α değerlerinin 0,80'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeklerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu söylemek mümkündür (Alpar, 2014, s.484).

3.5. Hipotez Testleri (Etki Analizleri)

Bir araştırmada aracılık etkisinden söz edebilmek için öncelikle değişkenler arasında doğrudan etkilerin bulunması gerekmektedir (Baron & Kenny, 1986). Bu nedenle öncelikle girişimsel merakın genel risk eğilimi, girişimsel merakın girişimsel öz-yeterlilik ve girişimsel öz-yeterliliğin genel risk eğilimi üzerindeki doğrudan etkileri test edilmiştir. Analiz sonucunda doğrudan etkilerin anlamlı olduğunun tespit edilmesi nedeniyle girişimsel öz-yeterlilik değişkeni modele aracı değişken olarak dahil edilmiş ve söz konusu ölçeğin dolaylı etkisi PROCESS makrosu kullanılarak test edilmiştir. Buna göre gerçekleştirilen hipotez testleri sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: *Hipotez Testlerine İlişkin Sonuçlar*

Bağımlı	Bağımsız	β	Std. Hata	t	p	LLCI	ULCI
<i>Doğrudan Etki</i>							
Girişimsel Merak	Genel Risk Eğilimi	,421	,0883	4,7723	,0000**	,2476	,5951
<i>Dolaylı Etki</i>							
Girişimsel Merak	Girişimsel Öz-Yeterlilik	,579	,0543	12,3623	,0000**	,5645	,7783
Girişimsel Öz-Yeterlilik	Genel Risk Eğilimi	,108	,0761	1,4300	,0153*	,0409	,2587
Girişimsel Merak	Genel Risk Eğilimi	,373	,0721	6,8572	,0000**	,0633	,2457

** $p < 0,01$ * $p < 0,05$ (LLCI: Güven aralığı alt sınırı, ULCI: Güven aralığı üst sınırı)

Tablo 5'te yer alan doğrudan etki sonuçları incelendiğinde, bağımsız değişken olan girişimsel merakın bağımlı değişken olan genel risk eğilimi üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye ($\beta=0,421$, $p=0,000$) sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda “H₁: Girişimsel merak, genel risk eğilimini olumlu yönde etkiler.” hipotezi kabul edilmiş ve aracılığın ön şartlarından biri sağlanmıştır. Bu sonuca göre girişimcilerin merak duygusu ne kadar yüksekse o kadar riskli kararlar alma eğiliminde olduklarını söylemek mümkündür.

Dolaylı etki ile ilgili sonuçlar incelendiğinde ise girişimsel merakın aracı değişken olan girişimsel öz-yeterlilik üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisinin ($\beta=0,579$, $p=0,000$) olduğu görülmektedir. Bu durumda “H₂: Girişimsel merak, girişimsel öz-yeterliliği olumlu yönde etkiler.” hipotezi kabul edilmiş ve bir diğer aracılık şartı daha sağlanmıştır. Yine modele göre girişimsel öz-yeterliliğin genel risk eğilimi üzerinde oldukça düşük de olsa pozitif ve anlamlı bir etkiye ($\beta=0,108$, $p=0,015$) sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda “H₃: Girişimsel öz-yeterlilik, genel risk eğilimini olumlu yönde etkiler.” hipotezi kabul edilmiş ve son aracılık şartı da sağlanmıştır. Son olarak girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerinde dolaylı etkisi incelendiğinde ise bu etkinin de pozitif ve anlamlı olduğu ($\beta=0,373$, $p=0,000$) görülmektedir. Bu sonuca göre girişimsel öz-yeterlilik, girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerindeki etkisine aracılık etmektedir. Bu durumda “H₄: Girişimsel öz-yeterlilik, girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerindeki olumlu etkisine aracılık eder.” hipotezi kabul edilmiştir. Ayrıca girişimsel öz-yeterliliğin modele aracı değişken olarak dahil edilmesi ile girişimsel merakın genel risk eğilimi üzerindeki etkisinin 0,421'den 0,373'e düşmesi ve anlamlı ilişkinin azalarak devam etmesi *kısmi aracılık etkisini* göstermektedir. Bu sonuçlar araştırmanın dört hipotezinin de kabul edildiğini göstermektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Girişimcilik, girişimcilerin yeni işletmeler kurması, istihdama katkı sağlaması, rekabeti artırması ve hatta teknolojik değişim aracılığıyla üretkenliği de artırması nedeniyle ekonomik kalkınmaya

katkı sağlayan bir inisiyatiftir. Özellikle gelişmekte olan ekonomilerde girişimciler ve sahip oldukları yeni iş kurma niyetleri mevcut ekonomik ortamda önemli bir değere sahiptir. Bunun yanında bu tür ekonomilerde fırsatların ve kaynakların kıt olması nedeniyle girişimcilerin genel risk alma eğilimleri de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle girişimcilerin risk alma istekliliğinin altında yatan belirleyiciler hakkında yapılan araştırmalar önemli çıktılar sağlama potansiyeline sahiptir. Bu potansiyelden hareketle bu çalışmada girişimcilerin genel risk eğilimine etki edebilecek değişkenlerden ikisi olan merak ve öz-yeterlilik duyuları ele alınmıştır.

Araştırmada öncelikle girişimsel merak, girişimsel öz-yeterlilik ve genel risk eğilimi değişkenleri arasındaki ilişkilerin yönü ve kuvvetini belirlemek için korelasyon analizi yapılmış ve tüm ölçekler arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Yine ölçeklere uygulanan doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizi sonucunda ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğunu gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Ardından araştırma hipotezleri test edilmiş ve ilk olarak girişimsel merakın genel risk eğilimini olumlu yönde etkilediği (H_1) tespit edilmiştir. Bu sonuç merakın risk eğilimi üzerinde pozitif etkisi olduğunu savunan Reio vd. (2006), Lauriola vd. (2015), Silva & Silva (2022) ile Danielson & Messerschmitt-Coen'in (2023) araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Yine hipotez testleri sonucunda girişimsel merakın girişimsel öz-yeterliliği olumlu yönde etkilediği (H_2) tespit edilmiştir. Bu sonuç girişimcilerde merakın öz-yeterlilik üzerinde olumlu etkisi olduğunu iddia eden Jeraj & Marič (2013a), Jeraj & Marič (2013b), Karwowski (2012), Prihatsanti (2017) ile Özgül ve Yücel'in (2018) araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Hipotez testlerinden elde edilen bir diğer sonuç ise girişimsel öz-yeterliliğin genel risk eğilimini olumlu yönde etkilediği (H_3) şeklindedir. Bu iki değişken arasındaki korelasyonun düşük çıkmasına (0,274) paralel olarak etki değeri de düşük ($\beta=0,108$) olsa da anlamlı bir etki tespit edilmiştir. Bu sonuç yüksek öz-yeterliliğe sahip kişilerin daha riskli kararlar alma eğiliminde olduğunu iddia eden Cassar & Friedman (2009), Densberger (2014), Basım vd. (2008), Ajibola vd. (2007) ile Jebran vd.'nin (2014) çalışma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Araştırmada değişkenler arasındaki doğrudan ilişkilerin ortaya çıkarılmasından sonra girişimsel öz-yeterliliğin girişimsel merak ile genel risk eğilimi arasındaki ilişkide aracılık rolü test edilmiş, girişimsel öz-yeterliliğin bu ilişkide kısmi aracılık rolü oynadığı görülmüş ve H_4 hipotezi de kabul edilmiştir. Bu sonuç girişimcilerde öz-yeterliliğin çeşitli girişimcilik sonuçlarına aracılık ettiğini ortaya koyan Jaleel & Sarmad (2022), Selvan vd. (2024) ile Özgül ve Yücel'in (2018) çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Çalışma bulguları, Sosyal Bilişsel Kuram'ın temel varsayımlarıyla da örtüşmektedir. Bandura'ya (1986) göre bireyler yalnızca çevresel uyarıcılara tepki veren pasif varlıklar değil, aynı zamanda bilişsel süreçlerle davranışlarını şekillendiren aktif öznelardir. Bu kapsamda, girişimcilerin merakı risk almaya yönelik bir eğilim oluşturmaktadır. Ancak bu eğilimin davranışa dönüşebilmesinin bireylerin kendi yeterliliklerine dair inançları yani öz-yeterlilik düzeyleriyle ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu bulgu özyeterliliğin bireylerin girişimsel karar alma süreçlerinde belirleyici bir psikolojik faktör olduğunu göstermektedir (Krueger & Dickson, 1994).

Sonuç olarak araştırma neticesinde girişimci bireylerde merak ile risk alma eğilimi arasındaki ilişki doğrulanmıştır. Ayrıca sonuçlar öz-yeterliliğin, girişimci bireylerde merak ile risk alma eğilimi arasındaki ilişkiyi açıklamak için önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın en önemli teorik çıkarımı, girişimci bireylerde merakın risk eğilimini hangi yolla etkilediğini ve girişimcilerin genel risk eğilimini etkileyen kişisel faktörleri belirleyerek önemli bir boşluğu doldurmasıdır. Ayrıca bu çalışmada alan bazlı ve spesifik olmayan çok az sayıda risk ölçeğinden birisi olan ve Zhang vd. (2018) tarafından geliştirilen Genel Risk Eğilimi (General Risk Propensity) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ile yerli literatüre geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı kazandırılmıştır.

Çalışma boyunca görüldüğü gibi birey düzeyinde ele alındığında, girişimsel merakın risk alma davranışlarına etkisinin, bireyin belirsizlikle başa çıkma becerisi ve yeniliğe açıklığı ile yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Literatürde merak düzeyi yüksek olan bireylerin, bilinmeyenle karşılaştıklarında bunu bir tehdit değil, öğrenme fırsatı olarak görme eğiliminde olduklarına dair görüşler bulunmaktadır (Kashdan vd., 2009). Bu yaklaşım, bireyin çevresel belirsizliklerden kaçmak yerine onları keşfetmeye yönelik bir tutum geliştirmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla girişimcilerde gözlemlenen bu tür bir merakın, daha fazla risk alma davranışının altında yatan bilişsel ve duygusal eğilimlerle bağlantılı olduğunu düşündürmektedir. Nitekim araştırma sonuçları bu görüşü destekler niteliktedir.

Bununla birlikte Bandura'nın (1997) öz-yeterlilik kuramına göre, bireyler ancak bir görevi başarma konusunda kendilerine yeterince güvendiklerinde daha zorlu hedefler belirleme ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli olan riskleri alma eğilimindedirler. Bu durum, girişimcilik bağlamında değerlendirildiğinde, girişimsel merakı yüksek bireylerin risk alma davranışının, sadece bilgiye olan ilgilerinden değil, aynı zamanda bu bilgiyi pratiğe dökebileceklerine olan inançlarından beslendiğini göstermektedir. Araştırmada girişimsel öz-yeterliliğin kısmi aracılık etkisi göstermesi, bireyin sadece dışsal motivasyonlarla değil, aynı zamanda kendi yetkinliğine duyduğu inançla da riskli kararlar alabildiğini göstermektedir ve Bandura'nın (1997) görüşünü desteklemektedir.

Bulgular, girişimsel merak ve öz-yeterliliğin girişimciliğin psikolojik temelleri açısından birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Baron'un (2008) iddia ettiği gibi bu çalışmada da girişimcilerde risk alma davranışlarının sadece ekonomik beklentilerle değil, aynı zamanda bireyin içsel kaynakları ve bilişsel değerlendirmeleriyle şekillendiği görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın literatüre katkılarından biri de girişimciliğe ilişkin daha derinlikli psikolojik analizlerin yapılmasına ve girişimci profili oluşturmada bireysel farklılıkların daha fazla dikkate alınmasına zemin hazırlamasıdır. Özellikle girişimciliği teşvik eden programlar açısından değerlendirildiğinde, bireylerin merak ve öz-yeterlilik duygularının geliştirilmesine yönelik bir takım adımlar atılması, bu bireylerin sadece teknik bilgiyle değil, psikolojik kaynaklarla da donatılması gerektiği bu çalışmanın önemli çıktılarından biridir. Bu bağlamda örneğin Raelin vd. (2011) ile Pham & Le'ye (2023) göre girişimcilerde deneyim ve eğitim yoluyla öz-yeterliliği artırmaya öncelik verilmelidir. Yine politika yapıcıların daha yüksek merak ve öz-yeterlilik seviyelerine sahip bireyleri belirlemesi, kendi girişimlerine başlamaları konusunda onlara girişimci dostu bir iklim sağlaması ve girişimciliğe teşvik etmesi önerilmektedir. Bu kişilerin girişimci olmaya teşvik edilmesi için ücretsiz eğitimler, vergi indirimleri ve finansal teşviklerle özendirici adımların atılması önem arz etmektedir.

Ayrıca girişimcilik ekosistemini güçlendirmek için bireylerin merak ve öz-yeterlilik özelliklerinin erken yaşlardan itibaren geliştirilmesine yönelik müfredat ve programların eğitim sistemine entegre edilmesi önerilmektedir. Çünkü araştırmalar bu tür psikolojik özelliklerin küçük yaşlardan itibaren gelişebileceğini ve zamanla bireyin girişimsel davranışlarını destekleyebileceğini göstermektedir (Zhao vd., 2005; Karwowski, 2012). Bu kapsamda, ilkökul ve ortaokul düzeyinden başlayarak problem çözme, deneyim yoluyla öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin artırılması faydalı olacaktır. Nitekim Dweck (2006), bireylerin öğrenmeye açık zihniyet geliştirdiklerinde daha fazla risk alabildiklerini ve başarısızlığı gelişim fırsatı olarak gördüklerini vurgulamaktadır. Dolayısıyla girişimciliği yalnızca yetişkinlik dönemine özgü bir davranış biçimi olarak değil, yaşam boyu gelişen psikolojik bir kapasite olarak değerlendiren bütüncül eğitim yaklaşımları, bu alandaki başarıyı artırmada kilit rol oynayacaktır.

Son olarak, konuya ilgi duyan araştırmacıların girişimcilerde risk alma eğilimini etkileyen ve merak ile öz-yeterlilik dışındaki değişkenleri de içine alacak farklı çalışmalar yapması

önerilmektedir. Bu doğrultuda örneğin yaratıcılık, yenilikçilik gibi özelliklerin risk alma eğilimi üzerindeki etkileri ya da risk almanın şirket büyümesi, kârlılık veya diğer finansal performans sonuçları ile ilişkisini ortaya çıkaracak çalışmaların yapılması faydalı olacaktır. Son olarak çalışmanın kesitsel tasarıma yani belirli bir dönemde elde edilen verilere dayanması ve katılımcıların kendi bildirdikleri (öz-bildirim) ifadelerle değişkenlerin düzeyinin belirlenmesi, birer kısıtlılık oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Alpar, R. (2014). *Uygulamalı istatistik ve geçerlilik-güvenilirlik*. Detay Yayıncılık.
- Antončič, B., Bratkovc Kregar, T., Singh, G. & DeNoble, A. F. (2015). The big five personality–entrepreneurship relationship: Evidence from Slovenia. *Journal of Small Business Management*, 53(3), 819–841. doi: 10.1111/jsbm.12089
- Araujo, C. F., Karami, M., Tang, J., Roldan, L. B. & dos Santos, J. A. (2023). Entrepreneurial alertness: A meta-analysis and empirical review. *Journal of Business Venturing Insights*, 19, 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2023.e00394>
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-kültürel bir perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 139-160.
- Baggerly, J. & Osborn, D. (2006). School counselor’s satisfaction and commitment: Correlates and predictors. *Professional School Counseling*, 9(3), 197- 205. doi: 10.1177/2156759X050090
- Bandura A. (1986). Fearful expectations and avoidant actions as coeffects of perceived self-inefficacy. *American Psychologist*, 41(12), 1389–1391. doi: 10.1037/0003-066X.41.12.1389
- Bandura, A. (1989). Regulation of cognitive process through perceived self-efficacy. *Developmental Psychology*, 25, 729–735. doi: 10.1037/0012-1649.25.5.729
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. Freeman.
- Barbosa, S. D., Gerhardt, M. W. & Kickul, J. R. (2007). The role of cognitive style and risk preference on entrepreneurial selfefficacy and entrepreneurial intentions. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 13(4), 86-104. doi: 10.1177/10717919070130041001
- Barlett, J. E., Körtlik, J. W. & Higgins, C. C. (2001). Organizational resarch: Determining appropriate sample size in survey research. *Information Technology, Learning and Performance Journal*, 19(1), 43-50.
- Baron, R. A. (2008). The role of affect in the entrepreneurial process. *Academy of Management Review*, 33(2), 328–340. doi: doi.org/10.5465/amr.2008.31193166
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182. doi: 10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Basım, H. N., Korkmazyürek, H. ve Tokat, A. O. (2008). Çalışanların öz yeterlilik algılamasının yenilikçilik ve risk alma üzerine etkisi: Kamu sektöründe bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 121-130.
- Baum, J. R. & Locke, E. A. (2004). The relationship of entrepreneurial traits, skill, and motivation to subsequent venture growth. *Journal of Applied Psychology*, 89(4), 587–598. doi: 10.1037/0021-9010.89.4.587

- Berlyne, D. E. (1978). Curiosity and learning. *Motivation and Emotion*, 2, 97–175. doi: 10.1007/BF00993037
- Blais, A. R. & Weber, E. U. (2006). A domain-specific risk-taking (dosPERT) scale for adult populations. *Judgment and Decision Making*, 1(1), 33–47. doi: 10.1017/S1930297500000334
- Boada-Grau, J., Vallejo-Vélez, M., Serrano-Fernández, M.-J., Sánchez-García, J. C., Boada-Cuerva, M., Assens-Serra, J. & Vigil-Colet, A. (2021). La curiosidad como variable moderadora entre la impulsividad y la orientación emprendedora. *Anales de Psicología / Annals of Psychology*, 37(2), 334–340. doi: 10.6018/analesps.421621
- Boermans, M. A. & Willebrands, D. (2017). Entrepreneurship, risk perception and firm performance. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 30(4), 557–569. doi: 10.1504/IJESB.2017.10004078
- Boyd, N. G. & Vozikis, G. S. (1994). The influence of self-efficacy on the development of entrepreneurial intentions and action. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18(4), 63–77. doi: 10.1177/104225879401800404
- Candi, M., Melia, M. & Colurcio, M. (2019). Two birds with one stone: The quest for innovation and social impact in social entrepreneurship. *Journal of Business Research*, 101, 755–763.
- Cassar, G. & Friedman, H. (2009). Does self-efficacy affect entrepreneurial investment?. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 3(3), 241–260. doi: 10.1002/sej.73
- Chen, G., Gully, S. M. & Eden, D. (2004). General self-efficacy and self-esteem: toward theoretical and empirical distinction between correlated self-evaluations. *Journal of Organizational Behavior*, 25(3), 375–395. doi: 10.1002/job.251
- Danielson, R. & Messerschmitt-Coen, S. (2023). Investigating risky decision-making with curiosity and outcome expectations in a simulated experience. *International Journal of Undergraduate Research and Creative Activities*, 15(1), 1–16. doi: 10.7710/2168-0620.0400
- Densberger, K. (2014). The self-efficacy and risk-propensity of entrepreneurs. *Journal of Enterprising Culture*, 22(4), 437–462. doi: 10.1142/S0218495814500186
- Drucker, P. F. (1998). *Sonuç İçin Yönetim* (Çev. Bülent Toksöz). İnkılâp Kitabevi.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.
- Gino, F. (2018). The business case for curiosity. *Harvard Business Review*, 5, 48–57. <https://hbr.org/2018/09/the-business-case-for-curiosity>
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Hardy, J. H., Ness, A. M. & Mecca, J. (2017). Outside the box: Epistemic curiosity as a predictor of creative problem solving and creative performance. *Personality Individual Differences*, 104, 230–237. doi: 10.1016/j.paid.2016.08.004
- Heinemann, H., Mussel, P. & Schäpers, P. (2022). Curious enough to start up? How epistemic curiosity and entrepreneurial alertness influence entrepreneurship orientation and intention. *Frontiers in Psychology*, 13, 1–18. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1003866
- Heslin, P. A. & Latham, G. P. (2004). The effect of upward feedback on managerial behavior. *Applied Psychology: An International Review*, 53(1), 23–37. doi: 10.1111/j.1464-0597.2004.00159.x

- Hisrich, R. D., Peters, M. P. & Shepherd, D. A. (2005). *Entrepreneurship*. McGraw-Hill.
- Jaleel, A. & Sarmad, M. (2022). Workplace curiosity as a catalyst for job crafting: Revealing the mediating role of occupational self-efficacy. *Journal of Positive School Psychology*, 6(11), 1831-1849.
- Jebran, K., Ullah, I., Rahman, M. U. & Abdullah (2014). Effects of self efficacy and risk taking behavior on personal growth initiative of university students. *Journal Global & Science*, 2(3), 1-6.
- Jeraj, M. (2012). Toward the new construct: Entrepreneurial curiosity. Barkovic, V. D. & Runzheimer, B. (Eds.) *Interdisciplinary research VIII*. Josip Juraj Strossmayer University.
- Jeraj, M. (2014). The relationship between optimism, pre-entrepreneurial curiosity and entrepreneurial curiosity. *Organizacija*, 47(3), 1-11. doi: 10.2478/orga-2014-0018
- Jeraj, M. & Antončič, B. (2013). A conceptualization of entrepreneurial curiosity and construct development: A multi-country empirical validation. *Creativity Research Journal*, 25(4), 426-435. doi: <https://doi.org/10.1080/10400419.2013.843350>
- Jeraj, M. & Marič, M. (2013a, March 20-22). Entrepreneurial curiosity: The new construct. 32nd *International Conference on Organizational Science Development*. Portorož, Slovenia
- Jeraj, M. & Marič, M. (2013b). Relation between entrepreneurial curiosity and entrepreneurial self-efficacy: A multi-country empirical validation. *Organizacija*, 46(6), 264-273. doi: 10.2478/orga-2013-0027
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karwowski, M. (2012). Did curiosity kill the cat? Relationship between trait curiosity, creative self-efficacy and creative personal identity. *Europe's Journal of Psychology*, 8(4), 547-558. doi: 10.5964/ejop.v8i4.513
- Kashdan, T. B., Rose, P. & Fincham, F. D. (2009). Curiosity and exploration: Facilitating positive subjective experiences and personal growth opportunities. *Journal of Personality Assessment*, 91(3), 173–183. doi: 10.1207/s15327752jpa8203_05
- Koh, H. C. (1996). Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics: A study of hong kong mba students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12-25, doi: 10.1108/02683949610113566
- Krueger, N. & Dickson, P. R. (1994). How believing in ourselves increases risk taking: Perceived self-efficacy and opportunity recognition. *Decision Sciences*, 25(3), 385-400. doi: 10.1111/j.1540-5915.1994.tb00810.x
- Lauriola, M., Litman, J. A., Mussel, P., De Santis, R., Crowson, H. M. & Hoffman, R. R. (2015). Epistemic curiosity and self-regulation. *Personality and Individual Differences*, 83, 202-207. doi: 10.1016/j.paid.2015.04.017
- Lindgren, K. P., Mullins, P. M., Neighbors, C. & Blayney, J. A. (2010). Curiosity killed the cocktail? Curiosity, sensation seeking, and alcohol-related problems in college women. *Addictive Behaviors*, 35(5), 513–516. doi: 10.1016/j.addbeh.2009.12.024
- Litman, J. A. (2008). Interest and deprivation factors of epistemic curiosity. *Personality and Individual Differences*, 44(7), 1585–1595. doi: 10.1016/j.paid.2008.01.014
- Loewenstein, G. (1994). The psychology of curiosity: A review and reinterpretation. *Psychological Bulletin*, 116(1), 75–98. doi: 10.1037/0033-2909.116.1.75

- Luthans, F., Youssef, C. M. & Avolio, B. J. (2006). *Psychological capital: Developing the human competitive edge*. Oxford University Press.
- Markman, G. D., Balkin, D. B. & Baron, R. A. (2003). Inventors and new venture formation: The effects of general self-efficacy and regretful thinking. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 27(2), 149-165. doi: 10.1111/1540-8520.00004
- Meydan, C. ve Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi amos uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Mussel, P. (2013). Introducing the construct curiosity for predicting job performance. *Journal of Organizational Behavior*, 34(4), 453–472. doi: 10.1002/job.1809
- Mussel, P., Spengler, M., Litman, J. A. & Schuler, H. (2012). Development and validation of the german work-related curiosity scale. *European Journal of Psychological Assessment*, 28(2), 109–117. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000098>
- Nicholson, N., Fenton-O’Creevy, M., Soane, E. & Willman, P. (2002). *Risk propensity and personality*. London Business School.
- Nicholson, N., Soane, E., Fenton-O’Creevy, M. & Willman, P. (2005). Personality and domain-specific risk taking. *Journal of Risk Research*, 8(2), 157–176. doi: 10.1080/1366987032000123856
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). The assessment of reliability. *Psychometric Theory*, 3, 248-292.
- Ogunyemi, A. O. & Mabekoje, S. O. (2007). Self-efficacy, risk-taking behavior and mental health as predictors of personal growth initiative among university undergraduates. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 5(2), 349-362.
- Olson, P. D. (1985). Entrepreneurship: Process and abilities. *American Journal of Small Business*, 10(1), 25–31. doi: 10.1177/104225878501000103
- Oradini, N. B., Araya-Castillo, L., Boada-Cuerva, M., Boada-Grau, J. & Ganga-Contreras, F. (2024). Scientometric analysis in entrepreneurial orientation and curiosity. *Interciencia*, 49(7), 393-404.
- Özgül, E. ve Yücel, E. (2018). Girişimcilik merakı ile yenilikçilik arasındaki ilişkide girişimcilik öz-yeterliliğinin aracılık rolü. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(31), 331-353.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543–578. <https://doi.org/10.2307/1170653>
- Peljko, Ž., & Auer Antončič, J. (2022). Entrepreneurial curiosity, innovativeness of the entrepreneur and company growth. *Behavioral Sciences*, 12(11), 424. doi: 10.3390/bs12110424
- Peljko, Ž., Jeraj, M., Săvoiu, G. & Marič, M. (2016). An empirical study of the relationship between entrepreneurial curiosity and innovativeness. *Organizacija Sciendo*, 49(3), 172-182. doi: 10.1515/orga-2016-0016
- Pham, H. H. & Le, T. L. (2023). Entrepreneurial education and entrepreneurial intention among higher education students in Vietnam: Do entrepreneurial self-efficacy and family support matter. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 13(2), 403–422. doi: 10.1108/HESWBL-10-2022-0213

- Prihatsanti, U. (2017, October 21-22). The relationship between entrepreneurial self-efficacy, entrepreneurial curiosity and innovative behavior on entrepreneur students. *3rd Asean Conference on Psychology, Counseling and Humanities (AC-PCH 2017)*. Malang, Indonesia.
- Raelin, J. A., Bailey, M., Hamann, J., Pendleton, L., Raelin, J., Reisberg, R. & Whitman, D. (2011). The effect of cooperative education on change in self-efficacy among undergraduate students: Introducing work self-efficacy. *Journal of Cooperative Education and Internships*, 45(2), 17–35.
- Raine, A. L. & Pandya, M. (2019). Three keys to entrepreneurial success: Curiosity, creativity, and commitment. *Entrepreneurship Education*, 2, 189–198. doi: 10.1007/s41959-019-00019-y
- Reio, T. G., Petrosko, J. M., Wiswell, A. K. & Thongsukmag, J. (2006). The measurement and conceptualization of curiosity. *The Journal of Genetic Psychology*, 167(2), 117-135. doi: 10.3200/GNTP.167.2.117-135
- Rudolph, C. W., Lavigne, K. N., Katz, I. M. & Zacher, H. (2017). Linking dimensions of career adaptability to adaptation results: A meta-analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 102, 151–173. doi: 10.1016/j.jvb.2017.06.003
- Selvan, A. M., Susainathan, S., Micheal, M. P. S. S., George, S. S., Rajalingam, S. & Parayitam, S. (2024). Three dimensions of perceived support and entrepreneurial intention: Self-efficacy and risk-taking as moderators. *Entrepreneurship Education*, 7, 441-472. doi: 10.1007/s41959-024-00123-8
- Semadar, A., Robins, G. & Ferris, G. R. (2006). Comparing the validity of multiple social effectiveness constructs in the prediction of managerial job performance. *Journal of Organizational Behaviour*, 27, 443–461. doi: 10.1002/job.385
- Shaw, L. A., Amsel, E. & Schillo, J. (2011). Risk taking in late adolescence: Relations between sociomoral reasoning, risk stance, and behavior. *Journal of Research on Adolescence*, 21(4), 881-894. doi: 10.1111/j.1532-7795.2011.00748.x
- Silva, R. O. & Silva, G. D. (2022). Curiosity unlocked the cat: The relationship between curiosity at work and worker creativity. *Brazilian Administration Review*, 19(4), 1-23. doi: 10.6084/m9.figshare.22092859.v1
- Syed, I., Butler, J. C., Smith, R. M. & Cao, X. (2020). From entrepreneurial passion to entrepreneurial intentions: The role of entrepreneurial passion, innovativeness, and curiosity in driving entrepreneurial intentions. *Personality and Individual Differences*, 157, 109758. doi: 10.1016/j.paid.2019.109758
- Tims, M., Bakker, A. B. & Derks, D. (2014). Daily job crafting and the self-efficacy-performance relationship. *Journal of Managerial Psychology*, 29(5), 490-507. doi: 10.1108/JMP-05-2012-0148
- Van den Heuvel, M., Demerouti, E. & Peeters, M. C. (2015). The job crafting intervention: Effects on job resources, self-efficacy, and affective well-being. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 88(3), 511-532. doi: 10.1111/joop.12128
- Ward, T. B. (2004). Cognition, creativity, and entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 19(2), 173-188. doi: 10.1016/S0883-9026(03)00005-3
- Yılmaz, V. ve Çelik, H. E. (2009). *Lisrel ile Yapısal Eşitlik Modellemesi*. Pegem Akademi.

- Yurdasever, E. (2024). İşyeri merak ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve işe bağlılık ile yenilikçi iş davranışı üzerindeki etkisinin sınanması. *Erciyes Akademi*, 38(1), 41-71. doi: 10.48070/erciyesakademi.1379077
- Yurdasever, E. ve Fidan, Y. (2020). Yöneticilerde yeni liderlik becerileri ile stres ilişkisi: Komb (vuca) ve öz yeterlilik etkileşimi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(İİB), 119-130. doi: 10.18506/anemon.712335
- Zhang, C. D., Highhouse, S. & Neye, C. D. (2018). Development and validation of the general risk propensity scale (grips). *Journal of Behavioral Decision Making*, 32(2), 152-167. doi: 10.1002/bdm.2102
- Zhao, H., Seibert, S. E. & Hills, G. E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265-1272. doi: 10.1037/0021-9010.90.6.1265
- Zou, S. (2022). From entrepreneurial passion to business model innovation: The role of entrepreneurial learning and curiosity. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-15. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1028906